

E-bok

Hur ska man förhålla sig till meningsskiljaktigheter i islamiska frågor?

SAMMANFATTAD VERSION

Islam.nu

Copyright islam.nu ©

Innehållsförteckning

<i>Förord</i>	2
<i>All form av meningsskiljaktighet är inte tillåten</i>	5
<i>Vad är en ijtihad-fråga?</i>	6
<i>Ijtihad-frågor får inte leda till oenighet och fientlighet</i>	7
<i>Det är inte korrekt att tvinga på någon en åsikt som är baserad på ijtihad</i>	8
<i>Om en åsikt styrks av tydliga bevis eller konsensus ska motsättande åsikt avvisas</i>	9
<i>Faran med att endast söka efter underlättande åsikter och sina egna önskemål kring religiösa frågor</i>	10
<i>Slutord</i>	11

Förord

Detta är en kortfattad version av boken "Hur ska man förhålla sig till meningsskiljaktigheter i islamiska frågor?"

Oenighet kring religiösa utslag kommer alltid att finnas. De lärda kan skilja sig åt i allt från fiqh-grunderna och förståelsen av de bevisförande texterna, till uppfattningen av situationen på vilka utslagen tillämpats.

Bristande kunskap om hur vi ska hantera de lärdas åsiktsskillnader har vid upprepade tillfällen lett till osämja bland våra bröder och systrar. Det är därför viktigt både för vår egen och för samfundets skull att vi lär oss hur vi ska förhålla oss rätt till dessa saker.

I denna kortfattade version har jag valt att ta med de mest grundläggande kapitlen. Jag har tagit bort den arabiska texten för de lärdas uttalanden och försökt förkorta källförteckningarna så mycket som möjligt. Tanken har varit att fler ska kunna ta del av innehållet och för att göra det lättare att få en överblick av ämnet. Den som vill fördjupa sig eller ha ytterligare sakuppgifter hänvisas till den fullständiga boken.

Att söka de rätta bestämmelserna är en plikt för samtliga muslimer

Det är en plikt för var muslim att uppriktigt och efter förmåga söka sanningen i religiösa frågor, för att sedan anta det som verkar vara mest korrekt.

Allah (den högste) säger:

"وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا"

"Och ge inte efter för deras önsknings [som står i strid] med den sanning som du har fått ta emot. För var och en av er har Vi fastställt en lag och en levnadsregel." (5:48)

"اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ"

"Följ det som har uppenbarats för er av er Herre och följ inte [andra som ni har tagit till] beskyddare i Hans ställe." - Men det är sällan ni ägnar någon eftertanke [åt Våra varningar]!" (7:3)

Profeten ﷺ lärde samfundet att vid meningsskiljaktighet hålla fast vid hans och hans rättmätiga kalifers sunna, då han sade:

"De av er som lever efter mig kommer sannerligen att bevittna en enorm oenighet. Vad som åligger er då är att hålla fast vid min Sunna och mina rättmätiga kalifers Sunna. Håll fast vid det med era kindtänder och akta er för nya påhittade ting, för sannerligen är varje innovation villfarelse".¹

Med dessa texter som grund understryker de lärda plikten att söka och följa sanningen, även i frågor där de lärda skiljer sig åt.

Imam al-Aamidi (d. 631) säger:

¹ Abu Dawud (4607), at-Tirmidhi (266) Hasan

”Handlingar måste kunna härledas till det starkaste beviset; det som stöds av rapporter om **följeslagarnas och salafs konsensus.**”²

Imam ibn ul-Qayyim (d. 751) säger:

”När den mest korrekta åsikten i en fråga blir uppenbar, baserat på bevis, måste man anta den utan att tveka, även om den går emot ens egen rättsskolas slutsats.”³

Vad gäller de som inte har förmåga att urskilja den starkare åsikten eller som endast har en enda trovärdig lärds uttalande att gå efter gäller det istället att hålla sig till denna lärdes slutsats och inte försöka göra utslag på egen hand⁴.

Imam ibn 'Abdil Barr (d. 463) nämner de lärdas konsensus om detta:

”Den som följer en erkänd och kunnig lärds slutsatser i sina religiösa frågor är ursäktad eftersom han har gjort det han är förpliktad inom ramen för sin kunskapsnivå. **Muslimerna är enade om att han måste följa en lärds slutsats i det han är okunnig om**”⁵

² al-Ihkam fi usul il-ahkam (4/349)

³ I'lam ul-muwaqqi'in (2/263)

⁴ Se Majmu' ul-fatawa (20/204) av ibn Taymiyyah

⁵ Jami' bayan ul-ilm wa fadhlihi s. 995

All form av meningsskiljaktighet är inte tillåten

Det faktum att vi är beordrade av att följa det vi tror är den starkaste åsikten betyder att det finns fler åsikter än en enda. Och det faktum att inte alla kommer att enas om vad som faktiskt *är* den starkaste åsikten visar att meningsskiljaktigheterna, i sig, är ett tillåtet element i det muslimska samfundet. Vi får hysa olika åsikter om en och samma sak. Men detta gäller inte all meningsskiljaktighet. Kring vissa saker är det i stället så att vi måste försöka ha samma åsikt.

Imam as-Sam'ani (d. 562) säger:

”Du bör känna till att meningsskiljaktighet kring något finns i två typer; den typ där meningsskiljaktighet inte är tillåten och den typ där meningsskiljaktigheten är möjlig.

Den meningsskiljaktighet som inte är tillåten gäller till exempel religionens trosrelaterade grunder som *Tawhid*⁶ och Allahs namn och egenskaper. I dessa frågor är endast en åsikt korrekt och det är inte tillåtet att ha meningsskiljaktigheter kring dem. På samma sätt behandlas förgreningsfrågor som styrks av tydliga bevis, som exempelvis bönen, allmosan, fastan och vällfärden. Samma gäller de förbud som etablerats med tydliga bevis, dessa är det inte heller tillåtet att ha olika åsikter kring. Den typ av meningsskiljaktighet som däremot är möjlig och tillåten är den som har med förgreningsfrågorna att göra vars domar är baserade på antydningar och ijtihad. I dessa fall är de lärdas meningsskiljaktigheter legitima.”⁷

Detta får oss att förstå att meningsskiljaktigheter inte alltid går att hänvisa till eftersom inte de inte alltid är av den tillåtna sorten.

⁶ Monoteismen

⁷ Qawati' ul-adillah (3/1204)

Vad är en ijthad-fråga?

För en korrekt förståelse inför kommande fördjupningar krävs det att vi förstår vad *khilaf*⁸ och *ijthad-frågor*⁹ är. Ofta är det missförstånd om just de här sakerna som ligger till grund för oenighet.

Imam Abul-Ma'ali al-Juwayni (d. 478) förklarar:

”Känn till, må Allah ge dig framgång, att de lärdas slutsatser delas in i två typer: tydliga slutsatser och slutsatser som är baserade på ijthad, det vill säga som saknar klara och tydliga bevis.”¹⁰

Imam ibn ul-Qayyim (d. 751) tydliggör detta ytterligare och säger:

”Ijthad-frågor är de frågor som saknar ett tydligt bevis av det slag som är obligatoriskt att agera enligt - exempelvis en autentisk hadith - som samtidigt inte krockar med annat bevis. När ett sådant klart och tydligt bevis inte finns blir det aktuellt med ijthad eftersom bevisen krockar med varandra eller är otydliga. Samtidigt, bara för att en lärd skulle säga att en viss fråga är uppenbar och att det inte finns rum för ijthad, betyder det inte att klander ska riktas mot de som motsätter sig honom i frågan¹¹”.

Man bör tänka på att bedömningen av frågan i sig, huruvida den är uppenbar eller inte, också är en bedömning som kräver djupare förståelse och kunskaper. Alltså är det inte för vem som helst att kategorisera diverse frågor utan vidare.

⁸ Denna term innebär en meningsskiljaktighet oavsett om bevis och belägg styrker någon av åsikterna, eller om det är ett otydligare fall baserat på ijthad.

⁹ Ordet *ijthad* har olika definitioner beroende på sammanhang. Definitionen som syftas på här är: ”Strävan och försök att nå en giltig (religiös) slutsats.”

Se: al-Mustasfa (2/350), al-Muwafaqat (5/51), at-Tahrir ma' at-taqrir wa at-tahrir (3/292), Sharh ul-usul min ilm il-usul s. 672

¹⁰ Kitab ul-ijthad s. 23

¹¹ l'Iam ul-muwaqqi'in (3/288–289)

Ijtihad-frågor får inte leda till oenighet och fientlighet

Bristande kunskap och missuppfattning om hur dessa frågor ska behandlas bidrar till en typ av osämja och splittring som är förbjudet i islam. Det är författarens förhoppning att den här avhandlingen kan bidra till ökad förståelse och därmed reducera den onda splittringen.

Imam as-Sam'ani (d. 489) förklarar de olika typerna av meningsskiljaktighet och säger gällande ijtihad-frågor:

”Den andra typen av meningsskiljaktighet är **den som inte splittrar och inte bidrar till osämja, avståndstagande eller försämrar islams sammanhållning**. Denna meningsskiljaktighet finner man i fall där bevisen saknas eller är otydliga. Utslaget går då tillbaka till ijtihad.”¹²

¹² Qawati' ul-adillah (3/1177)

Det är inte korrekt att tvinga på någon en åsikt som är baserad på ijtihad

Ijtihad-baserade slutsatser är det en lärd kommit fram till via forskning och bedömning. En viss lärds slutsatser har inte företräde över andra lärds slutsatser, eftersom alla baserats på ijtihad. Detta betyder även att vi inte får tvinga på andra människor en åsikt som är resultatet av ijtihad.

Imam ibn Taymiyyah (d. 728) säger:

”Att påtvinga människorna något som varken Allah eller Profeten ﷺ har föreskrivit för dem och att hindra dem från att följa det som Koranen och Sunnan har kommit med, **är förbjudet enligt muslimernas konsensus.**”¹³

Det som avses här gäller just ijtihad-frågor. Trots att den lärde strävade efter korrekt slutsats så får man inte påstå att just hans slutsats är det som Allah lagstadgat. Därför kan man ej heller tvinga andra att följa den.

Imam Ahmad bin Hanbals (d. 241) ord är korta och koncisa i frågan:

”En lärd ska inte påtvinga människorna att följa sina åsikter.”¹⁴

¹³ Majmu' ul-fatawa (27/308)

¹⁴ al-Adab ush-shari'ah (1/187)

Om en åsikt styrks av tydliga bevis eller konsensus ska motsättande åsikt avvisas

När en fråga styrks av tydliga bevis eller konsensus är det inte korrekt att motsätta sig den.

Imam ibn ul-Qayyim (d. 751) säger:

”Om någons slutsats motsätter sig Sunna eller känd konsensus är det obligatoriskt att avvisa den, **detta är något man är eniga om.**”¹⁵

¹⁵ I'lam ul-muwaqqi'in (3/288)

Faran med att endast söka efter underlättande åsikter och sina egna önskemål kring religiösa frågor

Vad som nu har klargjorts beträffande ijihad-frågor betyder inte att det är tillåtet att medvetet söka efter de utslag som "känns lättast" eller "passar en bäst".

Flera lärda har både klandrat och varnat för ett sådant beteende och anser att en sådan individ är en syndare.

Imam Sulayman at-Taymi (d. 143) säger:

"Om du tar den underlättande åsikten hos varje lärd samlar du på dig allt ont."

Efter att ha nämnt detta uttalande säger imam ibn 'Abdil Barr (d. 463):

"Detta råder det konsensus kring och jag känner inte till att det finns någon annan åsikt."¹⁶

¹⁶ Jami' bayan ul-ilm wa fadhlihi (2/92), Siyar a'lam in-nubala (6/198), Tadhkirah ul-huffadh (1/151)

Slutord

Hur man behandlar ijthad-frågor och olika åsikter är ett djupare ämne än vad som tagits med i denna förkortade version. Den som vill fördjupa sig hänvisas till den fullständiga boken.

Genom denna kortfattade text bör emellertid en sak vara tydlig för läsaren, nämligen att meningsskiljaktigheter, i synnerhet inom fiqh-frågor, inte får leda till osämja och splittring.

Bristande kunskaper inom detta ämne har orsakat många tvister, speciellt bland ungdomar. Målet med detta och liknande förtydliganden är att reducera dessa missuppfattningar och skapa ett sunt förhållande till meningsskiljaktigheter.

Må Allah öka vår kunskap och acceptera våra goda handlingar.

Imran Sheikh

2020-09-24